

ΑΤΤΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΕΤΟΣ Β'. 1884 ΤΕΥΧΟΣ Ι'. ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΑΜΠΙΟΥ

Ὁ ἐσχάτως ἀποθανὼν γάλλος Ἀκαδημαϊκός.

Η ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΑΔΕΛΦΗ

(Διήγημα τοῦ Αὐστριακοῦ H. Wild)

Α΄.

Ἦτο ἡ μεγαλειτέρα ἀδελφή. Ἀληθές ὅμως εἶναι ὅτι μόνον κατὰ πέντε ἔτη ἦτο μεγαλειτέρα τῆς ἀδελφῆς της, ἀλλὰ καίτοι ἡ διαφορά αὕτη δὲν ἦτο σημαντική, ἤρκεσεν ὅμως νὰ ἐπιχύσῃ ἐπὶ τῆς ζωῆς της εὐθύς ἐξ ἀρχῆς σκιάν οὐδέποτε μέλλουσιν νὰ ἐξαλειφθῇ καὶ ἤτις ἐμελλε μάλιστα νὰ ἐξασκήσῃ κρίσιμον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ χαρακτῆρός της.

Μέχρις ἡλικίας πέντε ἐτῶν μόνον αὐτὴν εἶχον οἱ γονεῖς της. Ὑπερηγαπᾶτο δέ, ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς τὰ μονογενῆ. Τότε ἐγεννήθη ἡ ἀδελφή της.

Τὰ Χριστούγεννα, ὁ πατὴρ της τὴν ἐξύπνησεν ἑνωρὶς καὶ τῇ εἶπεν: «Ἐλα νὰ ἴδῃς τί σοῦ ἔστειλεν ὁ Χριστός.»

Παρευθὺς ἡ Αὐγούστα ἐλησμόνησεν ὅτι τὸ ἑσπέρας τῆς προτεραίας εἰς μάτην περιέμενε ν' ἀνάψωσι τὰ κηρία τοῦ δένδρου τῶν Χριστουγέννων, τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ τῇ εἶχον ὑποσχεθῆ, καὶ ὅτι διὰ πρώτην φοράν ἐλυπήθη πολὺ. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν δὲν εἶδε τὴν μητέρα της, τῇ εἶπον δὲ ὅτι ἦτο ἀσθενής καὶ κλινῆρης. Ὅτε δὲ ἡ παιδίσκη ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀσθενοῦς τὴν ἀπεμάκρυνον μετ' ἐπιπλήξεων, μέχρις ὅτου ἀπομακρυνθῇ αὐτοῦ. Οἱ ὑπῆρέται ἐτρέχον ἄνω κάτω πολυάσχολοι, χωρὶς νὰ προσέχωσιν εἰς αὐτὴν, εἰς ἣν μέχρι τότε εἶχε συγκεντρωθῆ ἡ ζωὴ τῆς οἰκίας ὅλης! Καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ πατὴρ της οὐδόλως τὴν ἐσυλλογίζετο, οὐδὲ τὴν ἐθώπευε. Καὶ ἡ παιδίσκη, ἣτις συνήθως ἦτο ζωηρὰ καὶ εὐθυμος, κατελήφθη ὑπὸ θλίψεως καὶ ἐκπλήξεως. Συγκεχυμένως πως ἐνόησεν ὅτι μέγα μυστήριον ἐτελεῖτο ὀπισθεν τῆς θύρας ἧς τὸν οὐδὸν τῇ ἀπηγόρευον νὰ διέλθῃ καὶ μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως θὰ ἔδιδε πᾶν ὅ,τι εἶχε, καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ περίφημον δένδρον τῶν Χριστουγέννων, διὰ νὰ ἐγγίσῃ πρὸς στιγμὴν μόνον τὴν ἐσθῆτα τῆς μητρός της, διὰ νὰ ἴδῃ τὸ ἀγαπητὸν πρόσωπόν της νὰ μειδιᾷ πρὸς αὐτὴν μετ' ἀγάπης, ὡς πάντοτε, καθὼς τὴν προτεραίαν ἔτι. Τέλος τὴν ἑσπέραν τὴν κατέκλινον ἑνωρίτερον τῶν ἄλλων ἑσπερῶν—διὰ ν' ἀπαλλαγῶσι ταύτης—οὐχὶ ὅμως, ὡς ἄλλοτε, πλησίον τῆς μητρός της ἀλλὰ πλησίον τῆς παιδαγωγοῦ της, ἐντὸς δωματίου εἰς τὸ ὁποῖον ἐν βίᾳ εἶχον τοποθετήσῃ κλινὴν. Ἡ μήτηρ της δὲν ἤλθε νὰ τὴν θάλῃ νὰ κάμῃ τὴν προσευχὴν της, νὰ τὴν ἀπασθῇ καὶ νὰ τὴν εὐχρηθῇ ὅπως τὰς ἄλλας ἑσπέρας. Καὶ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ Αὐγούστα δὲν εἶχε προσευχηθῆ, διότι οὐδεὶς εὐκαίρησε νὰ τὸ συλλογισθῇ. Διὰ πρώτην δὲ φοράν ἡ ἀτυχὴς μικρὰ ἐκοιμήθη κλαίουσα.

Τὴν πρώϊαν τῆς ἐπιούσης, ἐντελής μεταβολή! Ὁ πατὴρ της ἤλθε νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ ὁ ἴδιος καὶ ἐν τῷ αὐτῇ ἔτριβε τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐκεῖνος ἐμειδία μετὰ χαρᾶς ἐπαναλασθάνων εἰς αὐτὴν. «Ἐλα, ἔλα γρήγορα, μικρούλα μου, μὴπως τὸ παιδάκι τοῦ Χριστοῦ πετάξῃ». Ἐπειτα τὴν ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ τὴν ὑπῆγεν, ὅπως ἦτο μὲ τὸ ὑποκάμισον, πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς μητρός της. Ἡ καρδοῦλά της ἐκτύπα πάρα πολὺ, ἐφαντάζετο δὲ ὅτι θὰ ἐβλεπε τὴν μητέρα της καθημένην παρὰ τὸ κατὰ φωτον δένδρον τῶν Χριστουγέννων Ἄλλὰ τὸ δωμάτιον ἦτο βεβυθισμένον εἰς τὸ σκότος σχεδόν, καὶ πολλὰ στιγμαὶ παρήλθον πρὶν ἡ Αὐγούστα δυνηθῇ νὰ διακρίνῃ τὰ

περικυκλοῦντα αὐτὴν ἀντικείμενα. Τότε εἶδε τὴν μητέρα της ἐπὶ τῆς κλίνης, μὲ κεκοπιακότα χαρακτηριστικά, ἀλλ' ἀκτινοβολοῦντας ἔχουσιν ἐκ τῆς εὐτυχίας ὀφθαλμούς, ἐπὶ δὲ τοῦ ὄχρου προσώπου της γλυκὺ μειδίαμα προσκαλοῦν τὸ παιδίον ὅπερ χθὲς ἀπέπεμπε καὶ ὅπερ σήμερον ἀνέκτησε τὴν εὐνοίαν της.

Πόσον τὴν προτεραίαν θὰ ἠύχετο τοιαύτην ὑποδοχὴν, τοιοῦτον μειδίαμα! Ἄλλὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οὐδὲ τὸ παρετήρησε κἄν, δὲν εἶδε τὰς ἀδυνατοὺς χεῖρας αἰτινες φιλοστόργως ἐτείνοντο πρὸς αὐτὴν ἅπασα ἡ προσοχή της εἶχε συγκεντρωθῆ εἰς παράδοξον ἀντικείμενον, τοποθετημένον πλησίον τῆς μητρικῆς κλίνης εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ μέρος εἰς ὃ συνήθως εὐρίσκετο ἡ μικρὰ κλινὴ τῆς Αὐγούστας. Ἦτο ἕτερον λίκνον ὅμοιον πρὸς τὸ ἰδικόν της, ἀλλὰ μικρότερον πολὺ. Ἐντὸς δὲ τοῦ λίκνου ἐκείνου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν λευκοτάτων προσκεφαλαίων, τὰς δύο μικρὰς χεῖράς του συνεσφιγμένας ἔχον ἐπὶ τῶν στοργυλῶν καὶ λείων παρειῶν του, ἔκειτο μικρὸν παιδίον, τόσον μικρὸν ὥστε ἡ Αὐγούστα ἐμεινεν ἀφωνος ἐξ ἐκπλήξεως, καὶ μὲ ὀφθαλμούς ὑπερμέτρως ἠνεωγμένους.

Τέλος προσέτρεξεν εἰς τὸ μεγαλιτέρον μέσον τῶν παιδίων ἔθεσε τὸν ἀντίχειρά της ἐντὸς τοῦ στόματός της καὶ μὲ τὸν δείκτην τῆς ἄλλης χειρὸς ἐδειξεν ἐρωτηματικῶς τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργίας της.

—Εἶναι ἡ ἀδελφοῦλά σου, τῇ εἶπε μειδιῶν ὁ πατὴρ της. Ὁ Χριστός εἶδεν ὅτι ἦσο μόνη καὶ σοῦ ἔστειλε μίαν ἀδελφοῦλαν.

Μεγάλῃ χαρᾷ ἐξεδηλώθη ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς παιδίσκης. Βέβαια αὐτὸ ἤξιζε καλλίτερον ἀπὸ τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων.

—Δός μου τὴν, τὴν θέλω! ἀνέκραξε ποιοῦσα βιαίως προσπαθείας διὰ νὰ ὀρμήσῃ ἀπὸ τῶν ἀγκάλων τοῦ πατρός της πρὸς τὸ νεογέννητον. Ὁ πατὴρ της ἤρξατο νὰ γελᾷ, ἡ δὲ μήτηρ ἐμειδίασε.

—Ἐλα, ἀγάπη μου, κοντά μου, εἶπεν ἡ μήτηρ της σιγά. Ἄλλὰ τὸ παιδίον οὐδόλως τὴν ἤκουσε.

Μετὰ δυσκολίας τὴν ἔκαμον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι καίτοι ἡ μικρὰ ἀδελφή της τῇ ἐδόθη, δὲν ἔπρεπεν ὅμως νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ. Ὅτι ἐπὶ πολὺ εἰσέτι δὲν θὰ δύναται νὰ παίξῃ μαζί της καὶ ὅτι ἐὰν ἡ Αὐγούστα δὲν ἐκάθητο φρόνιμα καὶ δὲν τὴν ἄφινε νὰ κοιμηθῇ ἡσύχως θὰ ἐθύμωνε καὶ θὰ ἐπέστρεφε πάλιν εἰς τὸν οὐρανόν.

—Ἐχει λοιπὸν πτερὰ; εἰμπορεῖ νὰ πετᾷ; ἠρώτησεν ἡ μικρὰ.

—Καὶ πῶς λοιπὸν κατέβηκε χωρὶς πτερὰ ἀπὸ τὸν οὐρανόν;

Ἡ Αὐγούστα οὐδὲν εὔρε διὰ ν' ἀποκριθῇ. Ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς μητρός της ὅπου τὴν ἔθηκεν ὁ πατὴρ της καὶ θεώρει σοβαρῶς τὸ ὑπερφυῆς ἐκεῖνο μικρὸν ὄν ὅπερ ἦτο ἰδικόν της, τὸ ὁποῖον τῇ ἐχάρισεν ὁ Χριστός καὶ τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις δὲν ἔπρεπε νὰ ἐγγίσῃ, τὸ ὁποῖον εἶχε πτερὰ καὶ ὅπερ ἠδύνατο νὰ πετάξῃ ὅταν ἠθέλε. Παραδόξως ἡ μικρὰ ἀδελφή της τῇ ἐφάνη σεβασμία, καὶ τὴν ἐθεώρει ὡς φαινόμενον. Τότε δὲ ἐδοκίμασεν ἀνησυχίαν τινά, ἐξ ἧς δὲν ἐξαιρεῖτο αἰσθημὰ τι φόβου κατὰ τοῦ προνομίου ἐκείνου παιδίου.

Ἐπαρηγορήθη ὁμως μετ' ὀλίγον, ὅτε ἡ μήτηρ της τῆ εἶπεν, ἐν ᾧ τὴν ἠσπάζετο, ὅτι καὶ αὐτὴ εἶχεν ἄλλοτε πτερά, καθὼς ὅλα τὰ βρέφη, ἀλλ' ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἠδύνατο νὰ τῆ τὰ δῶση πάλιν, διότι τὰ μικρὰ πτερά δὲν ἤρμοζον εἰς ἓν μέγαλον πενταετὲς κοράσιον. Ἡ Αὐγούστα ἐπέισθη. Ἀφ' οὗ ἀνεκουφίσθη ἡ καρδιά της, ἤρξατο νὰ συλλογίζηται τὰ μεγάλα συμβάντα τῆς ἡμέρας, ἐν ᾧ σιωπηρῶς παρετήρει τὸ βρέφος. Διὰ νὰ λύσῃ δὲ βέβαια ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα ἐξηκολούθησε νὰ βυζάνη τὸν ἀντίχειρά της. Ὅτε ἠθέλησαν νὰ τὴν ἐκβάλωσι τοῦ δωματίου, συσταίνοντες εἰς αὐτὴν νὰ περιμένῃ μέχρις ὅτου ἡ μήτηρ της τὴν καλέσῃ, τὸ χαδευμένον κοράσιον ἀντέστη ἐπιμόνως καὶ ἐχρειάσθη νὰ τὴν ἐκβάλωσι διὰ τῆς βίας, παρὰ τὰς κραυγὰς ἃς ἐρρήγγυε, μὲ κίνδυνον νὰ ἴδῃ τὸ νεογέννητον νὰ πετάξῃ. Τότε τῆ ὑποσχέθησαν ὅτι ὅταν θὰ προγευματίσῃ καὶ θὰ ἐνδύθῃ, θὰ τῆ ἐπιτρέψουν νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ περιμένῃ, ἐν ᾧ θὰ κάθηται ἡσυχῶς, εἰς τὴν μικρὰν ἔδραν της, νὰ ἐξυπνήσῃ ἡ ἀδελφὴ της. Ὑπετάγη λοιπὸν εἰς τὴν ἀνάγκην, ἀλλ' ἐξηκολούθει νὰ ἐκπέμπῃ μεγάλους στεναγμούς.

Εἰς τὴν μέχρι τότε ἀπόλυτον κυρίαν τοῦ οἴκου παιδίσκην ταύτην, ἡ ἀφίξις τῆς μικρᾶς ἀδελφῆς ἐκόμιζε σειρὰν στερήσεων καὶ θλίψεων.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἔσθησαν τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων, οὐχὶ ὁμως μετ' αὐτὴν συνήθη εὐθυμίαν ἦν δίδει ἡ καθιερωμένη ἡμέρα. Ἀληθὲς ὅτι ἡ Αὐγούστα ἐθέλησεν εἰς τὴν θέαν τῶν νέων παιγνιδίων της, ἀλλὰ τὴν ἠνάγκασαν νὰ μετριάσῃ τὸν ἐνθουσιασμόν της, τοὺς γέλωτάς της καὶ τὰς χαρμοσύνους κραυγὰς της, χάριν τοῦ βρέφους ὅπερ ἐκοιμᾶτο ἐντὸς τοῦ λίκνου του. Τὴν ἐπιούσαν, μετὰ τὰς ἀρίστας διαθέσεις καὶ ἕνεκα ἀγάπης πρὸς τὴν μικρὰν ἀδελφὴν της, προσεπάθησε νὰ τῆ θέσῃ εἰς τὸ στόμα ὀλόκληρον τεμάχιον σοκολάτας. Δύο ἡμέρας βραδύτερον, παρὰ τὰς παραγγελίας τῶν γονέων της ὀλίγου δεῖν τὴν ἐπνίξε δι' ἀνθρωπίσκου ἐξ ἀρωματώδους ἄρτου. Τότε ἀφήρσαν τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων καὶ ἐκλείδωσαν ὅλα τὰ γλυκίσματα. Ἀλλ' ἡ ἀσυνήθης αὐτῆ ἀυστηρότης ἔκαμε τὴν Αὐγούστα νὰ χύσῃ κρουνὸς δακρῶν.

Ἄλλως τε δὲ ἡ μικρὰ ἀδελφὴ ἔχασε πᾶσαν γοητείαν ὅτε ἀναμφισβητήτως ἐφανερῶς ὅτι δὲν ἤξευρεν οὔτε νὰ ὀμιλῇ, οὔτε νὰ περιπατῇ, καὶ ὅτι δὲν ἔδύνατο νὰ γίνῃ ζωντανὴ πλαγγὼν.

Ἐν τούτοις, ὡς συμβαίνει σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς μικρὰς κόρας, τὰ μητρικὰ ἔμφυτα ἐξύπνησαν μετ' ὀλίγον ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς μεγαλειτέρας ἀδελφῆς. Ἐμενεν ἐφ' ὀλοκλήρους ὥρας καθήμενὴ παρὰ τοὺς πόδας τῆς μητρός της, μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ λίκνου. Τῆ ἀπέτεινε μυρίας ἐρωτήσεις, εἰς ἃς ἐνίοτε δύσκολον ἦτο νὰ τῆ ἀποκριθῶσιν. Ἐθεώρει μετ' εὐδαιμονίας τὴν μικρὰν ἀδελφὴν της καὶ δὲν ἔπαυε νὰ ὑπερθαυμάζῃ τὰ ἀβέβαια κινήματα τῶν μικρῶν χειρῶν της καὶ τῶν μικρῶν ῥοδινῶν ποδῶν της. Ὑπέφερον ἄνευ δυσκολίας, καὶ μάλιστα μετὰ τινος ὑπερηφανίας, τὰς ἐπιβαλλομένας αὐτῇ θυσίας. Τῆ ἐπανελάμβανον δὴλα δὴ πάντοτε ὅτι ἦτο ἡ μεγαλειτέρα καὶ ὅτι ἐπομένως ἔπρεπε νὰ ἦναι πολὺ φρόνιμος. Πρὸ πάντων ἐλογίζετο εὐτυχιστάτη ὅταν ἐνίοτε τῆ ἐπέτρεπον, ὡς εἰς μεγάλην, νὰ λαμβάνῃ πρὸς στιγμὴν εἰς τὰς ἀγκάλας της τὴν παχειὰν κούκλαν καὶ ν' ἀσπάζηται ἡσυχῶς τὰς παλλομένας μικρὰς παρειὰς της.

Ἡ θέσις της, ὡς μεγαλειτέρας ἀδελφῆς τῆ ἐγένετο εὐάρεστος, μεθ' ὅσα καὶ ἂν ὑπέφερον, ἐν ὅσῳ ἡ δευτέρα ἦτο μικρὰ, καὶ ἐν ὅσῳ δὲν εἶχεν ἰδίαν θέλησιν, ἀλλὰ τῆ ἐγένετο ἡττον εὐάρεστος ὅτε ἀπεκαλύφθη ὁ χαρακτήρ

ταύτης. Ὅτε, λόγου χάριν, ἠθέλε τὰς ζωγραφίας καὶ τὰ παιγνίδια τῆς Αὐγούστας, ἐὰν αὐτὴ δὲν τὰ ἐδίδεν εὐθύς, ἐδράττετο τῶν μικρῶν βοοτρήων ταύτης, καὶ τὰς ἐσῶρε μετὰ λύσεως. Ὁ πόνος καὶ ἡ ὀργὴ ἀπέσπων δάκρυα ἀπὸ τὸ ἀτυχὲς κοράσιον καὶ ἐὰν τότε τῆ ἔλεγον ὅτι ἦτο ἡ μεγαλειτέρα καὶ ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἔπρεπε νὰ ἐνδίδῃ εἰς τὴν ἀδελφὴν της, τῆ ἐφαίνετο ὅτι ἡ τιμὴ αὐτῆ δὲν ἦτο ἀρκετὴ ἀποζημίωσις. Ἄλλοτε, ὅτε ἐπιστρέφουσα τοῦ σχολείου, εὗρισκε τὴν ἀγαπημένην της πλαγγὼνα ἀκέφαλον καὶ τὸ ὠραῖον δωμάτιόν της ἄνω κάτω, τὸ σύνθηες ἐπιχειρήματα ἔχανεν ἐπίσης τὴν δυνάμιν του καὶ ἡ Αὐγούστα ἐξανίστατο, τότε δ' ἔπαυεν ὁ θυμὸς της ὅτε τὴν ἐτιμῶρον, θέτοντες αὐτὴν εἰς τὴν γωνίαν.

Καθ' ὅσον ἡ μικρὰ ἐμεγάλωνεν, ἀπήτουν περισσότερα ἀπὸ τὴν Αὐγούσταν. Ἐπειδὴ οἱ ὑπηρέται εἶχον πάρα πολλὰς ἐργασίας, ἐπεφόρτιζον τὴν μεγαλειτέραν νὰ ὀδηγῇ τὸ παιδίον εἰς τὸν κήπον. Καὶ ἐν ᾧ διακαῶς ἐπεθύμει νὰ παίξῃ, ἔπρεπε νὰ προσέχῃ τὴν μικρὰν ἀδελφὴν της, νὰ τὴν διασκεδάσῃ καὶ νὰ ὑποκύπῃ ὅσον τὸ δυνατόν εἰς τὰς ἰδιοτροπίας αὐτῆς. Δι' αὐτὴν ἦτο ἀληθὴς βᾶσανος νὰ ἦναι πάντοτε καὶ πάντοτε ἡ μεγαλειτέρα.

Δὲν τολμῶ νὰ ἐπιβεβαιώσω ὅτι πάντοτε ἀνταπεκρίνετο ἀρκούντως εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην ἣν εἶχον πρὸς αὐτὴν. Συχνάκις ἐρυθρὸν μῆλον ὅπερ ἔβλεπε κεκρυμμένον ἐντὸς τοῦ φυλλώματος, ἢ χρυσαλλίς, ἢ πτηνὸν ἄτινα διήρχοντο ἐγγύτατα ταύτης καὶ ἄτινα ἠθέλε νὰ συλλάβῃ ἐν ᾧ ἐπέτων, ἀπέστρεφον τὴν προσοχὴν της. Ἀλλ' ἡ μικρὰ, ἐγκαταλειπομένη μόνῃ, ἐρρήγγυε τρομερὰς φωνὰς. Ἡ μήτηρ ἔτρεχε καὶ τὴν εὗρισκε μόνῃν, μετὰ κηλιδωμένον φόρεμα καὶ τσογγρανισμένον πρόσωπον. Τότε ἡ μεγαλειτέρα ὑφίστατο τὰς συνεπείας τῆς ἀμελείας της. Παρὰ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην της ἠσθάνετο ὅτι ἡ ἔλευσις τῆς ἀδελφῆς της, ἐὰν ἔφερον εἰς τὴν ζωὴν της στιγμὰς τινὰς εὐτυχεῖς, ἐγένετο ὁμως παραίτιος συχνότατα θλίψεων καὶ τιμωριῶν. Καὶ ἐνίοτε ἡ Αὐγούστα ἔχυνε θερμὰ δάκρυα, ὡς ἀθῶα αἰτία ἦτο ἡ μικρὰ ἀδελφὴ.

Ἀληθὲς ὁμως ὅτι ἡ μικρὰ ἦτο καθ' ὑπερβολὴν χαδευμένη. Ἀλλ' ἦτο τόσο ὠραῖον παιδίον, μετὰ τὰ ξανθὰ μαλλάρια του καὶ μετὰ τοὺς γλαστοὺς κυανοὺς ὀφθαλμοὺς του! Πῶς ν' ἀντιστοῦσιν εἰς τὰς παρακλήσεις τόσο ἠθεραπευτικῆς φωνῆς!

Ἐν τούτοις ἡ Αὐγούστα ἀνεπαισθήτως ἐγένετο μεγάλη κόρη ἀρκετὰ ἀδεξία. Ἡ μελέτη ἀπησχόλησε σχεδὸν ὅλον τὸν καιρὸν της καὶ διεσκέδασε τὰς θλίψεις της. Ἄλλως τε καὶ ἡ Ἰουλιέττα δὲν εἶχεν ἀνάγκην πλέον νὰ φροντίζουσι δι' αὐτὴν καὶ ἔδύνατο νὰ ὑπηρετῆται μόνῃ της. Τέλος ὅτε ἐφθασε καὶ δι' ἐκείνην ὁ καιρὸς τῆς μελέτης ἢ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν διαφορὰ προὔλαβε πᾶσαν ἀντιζηλίαν.

Κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς της, ἃς τῆ ἀφινεν ἡ μελέτη, ἡ Αὐγούστα ἐβοήθει τὴν μητέρα της εἰς τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, ἐν ᾧ ἡ δευτερότοκος ἐγκατελείπετο ἀνεξαιρέτως εἰς τὰ παιγνίδια τῆς ἡλικίας της. Οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν ἐζήτουν ἀπὸ τῆς Ἰουλιέττας καὶ τῆς ἀφινον ὄλην τὴν ἐλευθερίαν της. Ἀληθῶς ἡ Αὐγούστα ἦτο παρούσα καὶ ἦτο φυσικώτατον ὅτι, ὅταν παρουσιάζετο ἀνάγκη εἰς τὸν οἶκον, ἡ μεγαλειτέρα ἀδελφὴ ἔπρεπε νὰ ἐργάζηται. Τοῦτο εὐχαρίστως ἔπραττε, καὶ εὐχαρίστως ἐλάμβανε μητρικὸν τόνον ὅταν ὠμίλει εἰς τὴν νεαρὰν ἀδελφὴν της ἥτις τὸ πλεῖστον τῆ ἀπεκρίνετο αὐθαδῶς, ἀλλ' ἥτις ἔτρεφε σεβασμὸν τινὰ διὰ τὴν πείραν καὶ τὴν φρόνησιν τῆς μεγαλειτέρας.

Οὕτω λοιπὸν αἱ δύο ἀδελφαὶ ἐφθασαν ἡ μὲν εἰς τὸ δέκατον ἔβδομον, ἡ δὲ εἰς τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ὅτε ὁ ὀρίζων τῆς οἰκογενείας ἐσκοτίσθη αἰ-

φνιδίως. Οικονομική τις ἐπιχείρησις, ἐν ἣ ὁ πατήρ εἶχε θέσῃ τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς περιουσίας του, ἀπέτυχε, μακρὰ δὲ καὶ ἀνωφελὴς δίκη ὑπερεπλήρωσε τὸ μέτρον τῆς δυστυχίας των. Τότε, ἠναγκάσθησαν νὰ περιορίσωσι τὰς δαπάνας των, νὰ κατοικήσωσι εἰς μικρὰν οἰκίαν, ν' ἀποπέμψωσι τοὺς ὑπηρετάς καὶ νὰ κρατήσωσι μόνον μίαν ὑπηρετρίαν διὰ τὰς βαναύσους ἐργασίας.

Τὸ κτύπημα ἦτο σκληρόν, πρὸ πάντων διὰ τοὺς γονεῖς. Ὁ πατήρ τὸ ἠσθάνθη βαθύτερον, διότι αἱ τύψεις τοῦ συνειδότος ἤζανον εἰσέτι τὴν θλιψίν του. Κατηγόρει τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ διότι ἔρριπεν, ἔνεκα μεγάλης ἐμπιστοσύνης, τὴν οἰκογενεϊάν του εἰς τὴν δυστυχίαν. Ἀδιακόπως ἠνώχλει τὴν σύζυγόν του καὶ τὰ τέκνα του μετὰ ἀντεγκλήσεις του κατὰ τῆς ἀδίκου τύχης ἧς ἦσαν θύματα. Καίτοι δὲ δι' ἀγάπην πρὸς αὐτάς καὶ διὰ τὴν τοῦ μέλλοντος των φροντίδα ὑπέφερε τόσῳ σκληρῶς ἐκ τῆς πληγῆς ἐκείνης, μετὰ συνεχῆ ὄμως παράπονά του ταῖς καθίστα ἔτι πικροτέραν τὴν ζωὴν.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ ὑγεία του ἠλλοιώθη, κατελήφθη ὑπὸ πείμονος βηχὸς καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐκαλύφθη ὑπὸ νοσηματικῆς ὠχρότητος.

Ἡ μήτηρ ὑπετάγη περισσότερο καὶ οὐδαμῶς ποτὲ παρεπονήθη περὶ τῶν εἰς αὐτὴν ἐπιβληθεισῶν θυσιῶν. Ἄλλ' ἔπασχεν ἐσωτερικῶς ὑπὸ ταπεινώσεως καὶ ἐγένετο μᾶλλον εὐηρέθιστος τοῦ συζύγου της. Ἐὰν γείτων τις τὴν ἐχαιρέτα ψυχρῶς, ἢ ἐὰν ἐλησμόνουν νὰ τὴν προσκαλέσωσιν εἰς συναναστροφὴν τινά, ταῦτα ἦσαν πληγαὶ καταβιβρώσκουσαι τὴν ὑπὸ τῆς μετατροπῆς ταύτης ἐρεθισμένην καρδίαν της. Ἐνώπιον τοῦ συζύγου της συνεκράτειτο, διότι πάσῃ θυσίᾳ ἔπρεπε νὰ τὸν περιποιητῆται καὶ οὐδέποτε ἐλησμόνησεν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, τὴν ἀγάπην ἣν ἄλλοτε τῷ ὠρκίσθη πρὸ τοῦ βωμοῦ. Οὐδέποτε ἐπεβάρυνεν, οὐδὲ διὰ στεναγμοῦ, τὴν μεγάλην λύπην του. Ἄλλὰ δὲν ἐφέρετο τοιουτοτρόπως καὶ πρὸς τὴν θυγατέρα της· ἡ Αὐγούστα ἦτο ἡ μεγαλειτέρα, τὴν συνεβουλευόντο δι' ὅλα καὶ εἶχε δικαίωμα εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν γονέων της. Καὶ τοιουτοτρόπως, ἀδιακόπως ἐκούραζε τὴν νεάνίδα μετὰ τὰς μνησικακίας της, μετὰ τὰ πικρότατα παράπονά της, ἐν ᾧ συγχρόνως τῇ ἔλεγε καὶ τὰς περὶ τῆς ὑγείας τοῦ πατρὸς ἀνησυχίας. Ποσάκις δὲν παρεπονήθη ὅτι ἡ Αὐγούστα, ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἦτο ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι φρονιμωτέρα, δὲν ὑπήκουεν εἰς τὰς φαντασίας καὶ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἀσθενοῦς!

Ἡ δύστηνος νεάνις, ἥτις μόλις εἶχε διίδη τὰ ὠραία τῆς ζωῆς μέρη, συχνάκις εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς καταπορφύρους ἐκ τῶν δακρῶν καὶ ἐὰν δὲν ἐπρόσεχεν εἰς τὰ παράπονα τῆς μητρὸς της, τουλάχιστον τὰ παράπονα ἐκεῖνα ὀλίγην συμπάθειαν τῇ ἐνέπνεον. Καὶ αὐτὴ εἶχε, χωρὶς ὅμως νὰ λέγῃ τίποτε, τὰς βασάνους της καὶ τὰς θλίψεις της!

Παρήλλαξε λιαν ἡ Αὐγούστα. Ἀπώλεσεν ὅλην τὴν ἀδειότητά της, καὶ ἐγένετο χαριεστάτη νεάνις ἣν προῶρως ὠρίμασαν αἱ δοκιμασίαι, καὶ ἀποκαλύπτουσα ὕφος σοβαρὸν πλήρες χάριτος καὶ, ὅ,τι εἶναι πολυτιμότερον ἔτι, τὸν θησαυρὸν τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀφοσιώσεως ὃν ἐφύλαττεν ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας της.

Ἐν ὅσῳ εἰς τὰ προτερήματα ταῦτα ἦνου καὶ προῖκα καλὴν, οὐδόλως ἔλλειπον οἱ μνηστῆρες, εἰ καὶ αὐτὴ ἦτο νεωτάτη εἰσέτι. Πρὸ πάντων τὴν ἐζήτει ὠραῖός τις νέος, πολὺ καλῆς οἰκογενείας καὶ ὁ ὁποῖος, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι, ἐγένετο μετ' ὀλίγον ἀφαντος. Ἀμφοτέρων οἱ γονεῖς ἠνόητον τὴν κλίσιν ταύτην, ἅπαντες δὲ τοὺς ἐπίστευον μεμνηστευμένους.

Ὅτε ἐπῆλθεν ἡ καταστροφὴ ὁ μνηστῆρ ἐχάθη. «Ἐὰν ἦτο μόνον ἡ νέα, ἔλεγον οἱ γονεῖς τούτου, διὰ νὰ τὸν

δικαιολογήσωσιν, αὐτὴ ἔχει τόσα προτερήματα ὥστε καθεὶς θὰ ἦτο εὐτυχὴς νὰ τὴν κάμῃ συγγενὴ του. Ἄλλ' οἱ πτωχεύσαντες γονεῖς της καὶ ἡ ἀδελφὴ της ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ πέσουν εἰς τὴν ῥάχην της!»

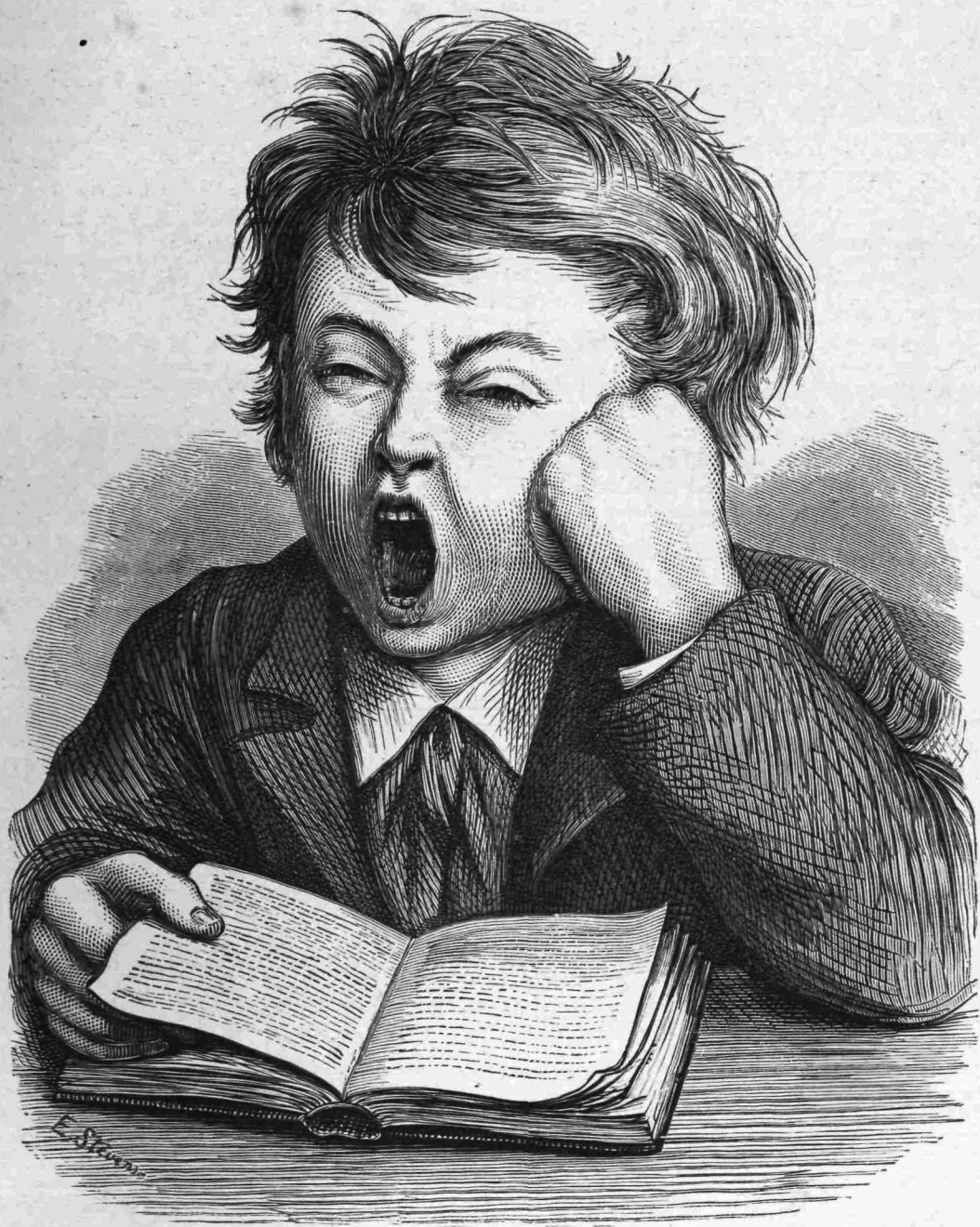
Ἡ Αὐγούστα δὲν παρεπονήθη, ἐγένετο μόνον μελαγχολικωτέρα καὶ ἡ ὠχρότης αὐτῆς ἠύξησεν. Ὁ πατήρ της οὐδέποτε ὠμίλει περὶ τοῦ συμβάντος τούτου διότι ἢ εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ γενομένη προσβολὴ τὸν προσέβαλε καθ' ὑπερβολήν, ὥστε οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀπίστου δὲν ἠθέλε νὰ προφέρῃ. Ἄλλ' ἡ μήτηρ ἦτο ἀνίκανος νὰ σιγήσῃ τὴν νέαν ταύτην λύπην, ὁ δὲ τρόπος τῆς Αὐγούστας τὴν παρώργισε περισσότερο. Ὅτε μὲν τῇ ἤλεγχε τὴν φαινομένην ὑποταγὴν μεθ' ἧς ὑπέφερε τὴν προδοσίαν ἐκείνην, ὅτε δὲ ὕβριζε τὸν ἔνοχον καὶ ἐθεώρει εὐτύχημα διότι ὁ γάμος ἐκεῖνος ἀπέτυχε.

Ἄλλως τε ἡ Αὐγούστα ἐφάνη πολὺ συνεσταλμένη καὶ ἐπιφυλακτικὴ πρὸς τὸν μνηστῆρά της. Ἴσως δὲν ἠσθάνετο ἀληθῆ ἔρωτα πρὸς ἐκείνον, ἀλλὰ τέλος πάντων ἦτο ἡ πρώτη ἐξέγερσις τῆς ψυχῆς της καὶ ἐπίστευεν εἰς τὴν αἰωνίαν ἐκείνην συμβίωσιν. Ὅθεν σκληρῶς ὑπέφερον ἐκ τοῦ κτυπήματος τὸ ὁποῖον τὴν ἐπληξε.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ιδιοτροπιῶν ἀσθενοῦς πατρὸς καὶ τῆς δυσθυμίας τῆς μητρὸς της, μετὰ τὴν καρδίαν πληγωμένην ἐκ τῆς ἰδίας λύπης της, καὶ κεκοπιακυῖα, ἄλλως τε, ὑπὸ τῆς ἀδιακόπου πάλης ἣν συνεκρότει κατὰ τῆς πραγματικότητος, διὰ νὰ τηρήσῃ τουλάχιστον πρὸς τὸν κόσμον φαινομενικὴν ἀταραξίαν, ἡ δύστηνος νεάνις ἔχανε πλειότερον καθ' ἑκάστην τὴν ἀξιαγάπητον εὐθυμίαν τῶν δεκαοκτῶ αὐτῆς ἐτῶν.

Ἡ Ἰουλιέττα ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσε γελῶσα καὶ ἄδουσα. Οὕσα νεωτάτη οὐδόλως ὑπέφερον ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς δυστυχίας αἱ δὲ στερήσεις οὐδόλως τὴν ἐνδιέφερον. Τί τὴν ἔμελεν ἐὰν κατῴκει εἰς μικροτέραν οἰκίαν; Τούναντίον ἦσαν ἐγγύτατα ἀλλήλων! Ἐὰν ἡ κυρία τοῦ συμβούλου Α . . . καὶ ἡ κυρία τοῦ προέδρου Β . . . ἐμπροσθεν τῶν ὁποίων ἔπρεπε πάντοτε νὰ ἦναι ὀρθωμένη καὶ ἀλύγιστος, δὲν τὰς ἐπεσκέπτοντο πλέον, οὔτε αὐταὶ ἐπίσης μετέβαινον, λοιπὸν τόσον τὸ καλλίτερον! Ἡ Ἰουλιέττα ἦτο κατευχαριστημένη. Ἐὰν ἡ Αὐγούστα τώρα τῇ εἰσιδῆρωνε τὰς τραχηλίας της καὶ τὰς χειρίδας της, τί τὴν ἔμελε πάλιν, ἤρκει μόνον αὐταὶ νὰ ἦσαν ἔτοιμαι ὅτε θὰ τὰς ἐχρειάζετο! Ἐπρεπε πάντοτε νὰ τὰς σιδηρῶνῃ μία. Αὐτὴ ἦτο ἀνίκανος νὰ τὸ κάμῃ, διατὶ νὰ μὴ τὰ κάμῃ ἡ ἀδελφὴ της; Καὶ ἡ Ἰουλιέττα ἐξηκολούθησε νὰ πηδᾷ καὶ νὰ γελᾷ, καὶ νὰ ἦναι τὸ χάρμα τῶν γονέων της καὶ ὄλων ὅσοι τὴν ἐπλησίαζον.

Δυσκόλως ἀντίσταταί τις εἰς τὰ θέλητρα εὐτυχοῦς καὶ ἀθῶας παιδικῆς ἡλικίας. Ὅτε ἡ Ἰουλιέττα ἐπανήρχετο εἰς τὴν οἰκίαν ἐκ τοῦ σχολείου ἢ ἐκ τοῦ περιπάτου, μετὰ τὴν εὐθυμίαν καὶ μετὰ τὴν ζωηρότητα τῶν δεκατριῶν ἐτῶν της, μετὰ ἄνθος εἰς τὰ μαλλιά της καὶ εἰς τὴν χεῖρα, ἢ ἐστολισμένη μετὰ μόναν τὰς χάριτας τοῦ προσώπου της, ὅπερ ἦτο ὠραιότερον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἰδικῶν των ἀπὸ τὸ ὠραιότερον ἄνθος, τὸ σκυθρωπὸν πρόσωπον τοῦ πατρὸς της αἰθρίαζε πρὸς στιγμὴν καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς μητρὸς της διήρχετο ὡς ἀνταύγεια ἀπωλεσθείσης εὐτυχίας καὶ ἐλησμόνει τότε ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι πλήρης πικριῶν καὶ ὅτι αἱ ἄλλοτε φίλαι της, σήμερον εὐτυχέστεραι αὐτῆς, ἦσαν τέρατα ὑπερηφανίας καὶ ἀχαριστίας. Καὶ αὐτὴ ἡ Αὐγούστα ἔπαυε πρὸς στιγμὴν νὰ ἦναι μελαγχολικὴ. Ἐφαίνετο ὅτι ἡ ἀμέριμος παιδικὴ ἐκόμιζεν ἔξωθεν εἰς τὰ χρυσοῦ μαλλία της, ἀκτινα ἠλίου φωτίζουσαν αἴφνης τὴν σκυθρωπὴν οἰκίαν. Ἐὰν τότε δάκρυ τι ὕγραινε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν γονέων της, ἐὰν ἀκόμη τοῖς ἐξέφευγε στεναγμός, τὸ δάκρυ τοῦτο καὶ ὁ στε-

111

Τὰ βιβλία τὸν ἕκαμαν νὰ νυστάζη

ναγμός δὲν εἶχον πλέον τι τὸ πικρὸν καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν διότι τοῖς ἔδωκε τὸ παιδίον ἐκεῖνο. Συχνάκις μάλιστα ὠργισμένον βλέμμα, τραχὺς λόγος τῆς μητρὸς ἐφαίνετο ὅτι ἤλεγχε τὴν μεγαλειτέραν διότι τόσοσιν διέφερε τῆς ἀδελφῆς τῆς. Ἡ Αὐγούστα αἰσθανομένη ἐαυτὴν προσβεβλημένην ἐχαμήλωνε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐσιώπα. Ἐν τούτοις ὁ βίος τῆς οἰκογενείας ἐπὶ πλέον ἡμαυροῦτο. Ἡ ὑγεία τοῦ πατρὸς ἀπῆτει μερίμνας μᾶλλον ἐπιμόνους καὶ μᾶλλον πολυδαπάνους καθ' ἐκάστην. Ἡ Ἰουλιέττα ἐμεγάλωνε καὶ ἔπρεπε νὰ σκεφθῶσι περὶ τῆς ἀγωγῆς αὐτῆς. Τὸ σχολεῖον δὲν ἤρκει. Ἀληθῶς ἡ Αὐγούστα ἦτο ἐπιφορτισμένη νὰ ἐκπαιδεύσῃ τὴν ἀδελφὴν τῆς, ἀλλὰ καίπερ ἡ ἰκανότης τῆς ἦτο ἀναμφισβήτητος, ἡ μήτηρ τῆς πάντοτε ἀνήσυχος, ἐνόμιζεν ὅτι τὰ μαθήματα τῆς ἦσαν ἀνεπαρκῆ. Δὲν ἐσυλλογίζετο ὅτι ὁ χαρακτήρ τῆς Ἰουλιέττας οὐδόλως ὠμοίαζε πρὸς τὸν τῆς Αὐγούστης, δὲν ἐνόει ὅτι ὅ,τι ἔκαμνε νὰ ἀγαποῦν τὴν νεανίδα, δῆλα δὴ ἡ παιδικὴ εὐθυμία τῆς καὶ ἡ φυσικὴ αὐτῆς χάρις θὰ ἐχάνετο ὑπὸ τὴν στενοχωρίαν τῶν μελετῶν ὡσεὶ ἡ κόνις ἡ καλύπτουσα τὴν πτέρυγα χρυσαλλίδος. Ἐβασανίζετο μὲ τὴν ιδέαν ὅτι ἡ μεγαλειτέρα τῶν θυγατέρων τῆς ἔσχε τοὺς ἀρίστους διδασκάλους, ἐν ᾧ ἡ δευτερότοκος ἔστερεῖτο τοιούτων. Αὐτὰ βέβαια δὲν ἦσαν μομφή, ἀλλ' οἱ ἀδιάκοποι οὗτοι λόγοι, λεγόμενοι καθ' ἐκάστην, ἔθλιβον τὴν Αὐγούσταν.

Μετ' οὐ πολὺ καὶ ἡ τελευταία φαινομενικὴ εὐζωία τῶν ἦν κατῴρθωσαν νὰ σώσωσι μέχρι τότε διὰ πραγματικῶν στερησέων, ἐπλησίαζε νὰ χαθῆ. Ἐπρεπε χωρὶς ἄλλο μία τῶν δύο θυγατέρων ν' ἀφήσῃ τὸν πατρικὸν οἶκον διὰ νὰ κερδήσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Καὶ ποία θ' ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην; Βεβαίως ἡ Αὐγούστα. Λογικῶς δὲν ἐδύνατο ν' ἀπαιτήσωσιν ὅπως ἡ δεκατετραετής Ἰουλιέττα ἀφήσῃ τὸν τραχὺν βίον διδασκαλίας ἢ παιδαγωγῶν. Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφασίσῃ διὰ τὸν χωρισμὸν τοῦτον, ἀλλὰ τέλος ἔδει νὰ ὑποβληθῆ εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην.

— Ὁ ἀναγνωριστής, εἶπεν εἰς τὴν θυγατέρα τῆς, ὅτε δακρυρροοῦσα τῇ ἐκοινοποίησε τὸ σχέδιον τοῦτο, ὅτι δὲν εἰμπορεῖ νὰ γίνῃ ἄλλως, καὶ νὰ σταθῆς φρόνιμος. Μήπως δὲν εἶσαι ἡ μεγαλειτέρα;

Ἡ Αὐγούστα τὸ ἀνεγνώρισε καὶ ἐγένετο φρόνιμος. Ἀνεχώρησε.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν διὰ πρώτην φοράν, πρὸ τοῦ λίκνου τῆς ἀδελφῆς τῆς, τὴν ἠνάγκασαν νὰ καταστείλῃ τὰς φαιδράς καὶ θορυβώδεις διαχύσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὑπέφερε τόσας στερήσεις, τόσας λύπας, μυστικὰς εἶν' ἀληθές, ἀλλὰ σκληροτάτας, ὥστε τὸ νὰ θυσιασθῆ καὶ ν' ἀφοσιωθῆ διὰ τὴν Ἰουλιέτταν τῇ ἐφαίνετο φυσικὸς καὶ ἀναλλοίωτος νόμος.

Ἡ Αὐγούστα λοιπὸν ἔφερεν ἐλαφρῶς τὸ νέον τοῦτο φορτίον, ἐμειδίασεν ὅτε ἡ καρδιά τῆς ἤμασσε καὶ τέλος ὑπετάγη εἰς τὴν τύχην τῆς εἰς ἣν ἐφαίνετο ὅτι εἶχε προετοιμασθῆ ὑπὸ τοῦ παρελθόντος βίου τῆς ὅστις ἦτο ὅλως ἀπάρνησις. Ποσάκις ἐν τούτοις ἐχρειάσθη νὰ κρατήσῃ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἑαυτοῦ τῆς ὅτε τῇ ἤρχοντο τρελαὶ ἐπιθυμίαι διὰ νὰ τρέξῃ μὲ τὰς μαθητρίδας τῆς διὰ μέσου τῶν φράκτων καὶ τῶν τάφρων καὶ ἐν ᾧ ἔπρεπεν οὐ μόνον ν' ἀναστείλῃ τὸν πλεονασμὸν τῶν δεκαεννέα ἐτῶν τῆς καὶ νὰ τὸν κρύψῃ ὑπὸ τὸ αὐστηρὸν ὕψος τῆς διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ νὰ θέσῃ ἐτι χαλινὸν εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῶν κορασιῶν ἅτινα ἦσαν ἐμπεπιστευμένα εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς! Τότε τὸ βλέμμα τῆς ἐπετηδεύετο μεγάλῃν σκληρότητα ἵνα μὴ ἐγείρῃ τὴν δυσπιστίαν τῶν περικυκλουσῶν αὐτὴν γυναικῶν. Καὶ αὐτὴ ἐτι ἡ φωνὴ τῆς ἀνεπαισθήτως ἐσυνείθισε εἰς βραδύτερον καὶ σοβαρύτερον τόνον.

Ὁκονόμει σχεδὸν ὅλας τὰς μισθοδοσίας τῆς. Ἐγνώριζεν ὅτι τὰ χρήματα ἐκεῖνα ἅτινα αὐτὴ ἐκέρδαινε, θὰ ἐδίδον ἓνα διδάσκαλον εἰς τὴν νεαρὰν ἀδελφὴν τῆς καὶ ὅτι ἀπέτινεν οὕτως εἰς τοὺς γονεῖς τῆς ἀσθενές μέρος τοῦ πρὸς αὐτοὺς χρέους τῆς. Ἦσχολεῖτο ἐπίσης ἐπὶ τινὰς ὥρας κατὰ τὰς νύκτας εἰς τὸ νὰ κατασκευάζῃ ἐργόχειρα, ἅτινα εὐθὺς ἔστολλε καὶ τὰ ἐπώλων εἰς γνωρίμους ὅσον τὸ δυνατόν ἐπικερδέστερον, ἵνα καλύψωσι τὰ ἔξοδα τῆς ἀγωγῆς τῆς Ἰουλιέττας.

Οὐδέποτε ἡ μήτηρ ἐσκέφθη ὅτι ἐθυσίαζε τὴν μίαν θυγατέρα τῆς διὰ νὰ στολίσῃ τὴν ἄλλην. Δὲν ἐσυλλογίζετο ὅτι ἐκάστη βελονία τῶν ἐργοχείρων ἐκείνων, ὅτι ἕκαστον κεράτιον τῶν χρημάτων ἐκείνων ἦτο τεμάχιον τῆς ζωῆς τοῦ τέκνου τῆς. Ἠγάπα βεβαιότατα ἴσα τὴν μεγαλειτέραν μὲ τὴν μικροτέραν, ἀλλ' ἔπαιε πάλιν ἐὰν ἡ Αὐγούστα ἦτο μεγαλειτέρα;

Ἡ ἔξορία τῆς Αὐγούστας διήρκεσεν ἐπὶ πενταετίαν. Ἀπροσδόκητος κληρονομία ἀναπέδωκε τὴν εὐπορίαν εἰς τὴν οἰκογένειαν, φεῦ! πολὺ ἀργὰ διὰ τὸν κύριον κληρονομόν, τὸν πατέρα δῆλα δὴ, εἰς ὃν τινὰ ἢ κακὴ κατάστασις τῆς ὑγείας του δὲν ἐπέτρεπε πλέον νὰ ζητῆ πολλὰς χαρὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τούλάχιστον ἔσχε τὴν παρηγορίαν ταύτην νὰ ἴδῃ τὸ μέλλον τῶν τέκνων του ἀσφαλές.

«Σὲ περιμένωμεν ἅπαντες ἀνυπομόνως, ἔγραφεν ἡ μήτηρ πρὸς τὴν Αὐγούσταν. Δι' ἐμὲ πρὸ πάντων, προσφιλῆς μου κόρη, ἡ ἐπάνοδός σου θὰ ἦναι εὐτυχία καὶ ἄρρητος ἀνακούφισις. Ἡ κατάστασις τοῦ πατρὸς σου, καίτοι οὐδὲν τὸ σοβαρὸν παρουσιάζει, οὐχ ἦττον ἀπαιτεῖ προσεκτικὰς καὶ ἀδιακόπους φροντίδας ἅς ἀδύνατον εἶναι νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ μισθωτὰς χεῖρας.

«Ἐν ὅσῳ ἡ ἀδελφὴ σου ἦτο νεωτέρα ἐπήρκειν εἰς ὅλα. Ἀλλὰ σήμερον ὅτε ἡ Ἰουλιέττα ἐμεγάλωσεν ἔχει δικαίωμα εἰς τὰς διασκεδάσεις τῆς ἡλικίας τῆς. Ἡ φαιδρὰ καὶ φιλόγελως φύσις τῆς τὴν ἐλκύει ἀνανταγωνίστως πρὸς τὸν κόσμον καὶ οὐδεμίαν αἰτίαν ἔχομεν πλέον σήμερον διὰ νὰ τῇ ἀντιλέξωμεν εἰς τοῦτο. Εὐρισκομένη μεταξὺ δύο ἀσυμβιβάστων καθηκόντων ἀγνωῶ τί νὰ κάμω, καὶ μετῶ τὰς ὥρας αἵτινες μὲ χωρίζουσιν ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν θὰ ἔχω παρ' ἐμοὶ τὸ φυσικὸν στήριγμά μου.»

Τοιοιουτρόπως ἡ Αὐγούστα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρικὴν ἐστίαν διὰ νὰ γίνῃ νοσοκόμος.

Εὗρε τὴν ἀδελφὴν τῆς ἐν ὅλῃ τῇ ἀνοίξει τῶν δεκαοκτώ ἀνοίξεων τῆς, πάντοτε ἀξιαγάπητον καὶ φιλόγελων. Δὲν ἐδύνατο ν' ἀπαιτήσωσιν ὅπως ἡ φαιδρὰ αὐτὴ νεανίς, ἥς ὁ βίος ὠμοίαζε πρὸς ἀνέφελον οὐρανόν, νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐκουσίως τὰς λαμπρὰς συναναστροφὰς, δι' ἅς ἐφαίνετο ὅτι ἐγεννήθη, διὰ νὰ κλεισθῆ ἐντὸς θλιβεροῦ δωματίου ἀσθενοῦς.

Ἡ μήτηρ τὴν συνώδευε πάντοτε σχεδόν, ἐν ᾧ ἡ Αὐγούστα ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Μετ' οὐ πολὺ ἐγένετο συνήθεια, ἀνευ προμελέτης εἶν' ἀληθές, διότι ἡ μήτηρ συχνάκις ἤλεγγεν ἐαυτὴν διότι ἡ μία τῶν θυγατέρων τῆς ἔστερεῖτο τῶν διασκεδάσεων αἰτινες ἐπλημμύρουν τὴν ἄλλην. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἡ νεανίς δὲν ἐδύνατο νὰ ὑπάγῃ μόνη εἰς τὸν κόσμον καὶ μετ' ἀνησυχίας θὰ τὴν ἐνεπιστευόντο εἰς τὴν προστασίαν ξένου προσώπου. Ἀφ' ἐτέρου ἔπρεπεν ἡ μία ἐξ αὐτῶν νὰ μὲν παρὰ τῷ πατρὶ. Ἡ Ἰουλιέττα ἦτο νεωτάτη καὶ παιδὶ ἀκόμη, ἡ δὲ φαιδρὰ φύσις τῆς ἔκαμνε πάντοτε καὶ τρέλαν τινὰ ἐν ᾧ ἡ Αὐγούστα διὰ τῆς σιωπηρὰς καὶ γαληνιώδους φύσεώς τῆς ἦτο ἀρμοδιωτέρα διὰ τὸ καθηκόν ἐκεῖνο καὶ ἀπ' αὐτὴν ἐτι τὴν μητέρα ἥς ἡ νευρικὴ εὐαισθησία καὶ ὁ ἀπερίσκεπτος ζῆλος ἔκαμνον τὸν ἀσθενὴ νὰ ὑποφέρῃ. Ὅθεν ἐκεῖνος ὠργίζετο ὅτε ἔβλεπεν ὅτι καὶ αἱ τρεῖς ἠποιαζόντο διὰ νὰ ἐξέλθωσι, καὶ συχνάκις

ἡ Αὐγούστα διὰ τὴν ἡσυχίαν ἔμενε πλησίον τοῦ ἐν ᾧ ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ. Ὅταν εὐρίσκετο μόνος μετ' αὐτῆς παρήρχετο ἡ κακὴ διάθεσίς του. «Τέλος πάντων ἔφυγαν, ἔλεγε. Τώρα εἶμεθα ἡσυχιοί. Ἡ Ἰουλιέττα εἶναι μαρ- γαρίτης, θησαυρός, ἀλλ' εἶναι παιδί ἀκόμη! Πρέπει νὰ διασκεδάσῃ. Σὺ διαφέρεις, εἶσαι ἡ μεγαλειτέρα!»

Ἐὰν τὸν ἤκουέ τις οὕτω πως ὁμιλοῦντα θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ τῆς ἡλικίας διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν θὰ ἦτο δεκαπέντε ἐτῶν καὶ οὐχὶ πέντε. Οὐδεμίαν δὲ εὐγνω- μοσύνην ἠσθάνετο εἰς τὴν Αὐγούσταν διὰ τὴν ἀπάρνη- σίν της.

Συχνάκις ὅτε ἦτο παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πατρὸς της καὶ ἐνησχολεῖτο νὰ τῷ δίδῃ ἰατρικὰ καὶ νὰ τῷ ἀναγινώ- σκη τι, ἡ καρδιά της συνεσφίγγετο ὑπὸ σκληροῦ συναισθή- ματος διὰ τὴν θέσιν της καὶ ἐφθόνη ὀλίγον τὴν ἀδελ- φὴν της. Ἦτο λοιπὸν καταδεδικασμένη διὰ παντὸς εἰς τὴν ζωὴν ταύτην; Μήπως δὲν ἦτο ἀκόμη νέα; Μήπως ἡ ψυχὴ της δὲν ἐπεθύμει τὰς χαρὰς τοῦ κόσμου; Διατὶ τά- χα νὰ δώσωσι τὰ πάντα εἰς τὴν μίαν καὶ νὰ τ' ἀρνηθῶσιν εἰς τὴν ἑτέραν; Ἦτο λοιπὸν ὀλιγώτερον ὠραία τῆς Ἰου- λιέττας, ὀλιγώτερον εὐφυῆς, ὀλιγώτερον καλὴ; Ὅχι, ἀλλ' ἦτο ἡ μεγαλειτέρα.

Αἱ περιστάσεις ἔκαμον τὸ ὀλιγοχρόνιον διάστημα ἀδιά- βατον ἄβυσσον. Ἄλλως τε δὲ ἡ Αὐγούστα ἦτο πραγμα- τικῶς πρεσβυτέρα παρ' ὅσον ἦτο ἡ ἡλικία της. Ἄλλοτε ἔπρεπε νὰ μάθῃ νὰ φαίνεται τοιαύτη, καὶ τώρα δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ γείνη νέα ἄλιν.

Ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ Ἰουλιέττα δὲν ἦτο ἀξία τῶν προ- τερημάτων ὧν ἀπελάμβανε; Μήπως δὲν ἦτο τὸ χάρμα τοῦ οἴκου; Μήπως δὲν ἦτο τὸ ἀνθισμένον ῥόδον, ὡς τὴν ἐκάλει ὁ πατήρ της; Ὅτε εἰσῆρχετο πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐνδεδυμένη λαμπρὰ διὰ χορὸν ἢ διὰ τὸ θέατρον ἢ διὰ τινὰ συναναστροφὴν, ὅτε ἐπλησίαζε τὸ χαριέν πρόσωπόν της, ὅπερ ἡ χαρὰ ἔκαμνε χαριέστερον εἰσέτι, εἰς τὰς ἰσχνὰς παρεῖας τοῦ ἀσθενοῦς ὅστις τὴν ἐνηγκαλίζετο διὰ τῶν ἀδυνάτων βραχιόνων του, μὴ δὲν ἄφινεν ὀπισθὲν της ὡσεὶ τὴν εὐωδίαν τῆς νεότητός της καὶ τῆς χάριτός της; Μήπως ἡ ὄψασίς αὐτῆ δὲν ἐπλή- ρου χαρὰς τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος κατὰ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ἀγρυπνίας του; Μήπως τὸ θέλητρον τοῦτο τῆς νεανίδος δὲν προήρχετο ἀκριδῶς ἐκ τῆς εὐτυχίας ἐκείνης ἣν οὐδεμία δυστυχία εἶχε ταραξῆ;

Καὶ ἡ μήτηρ; Προφανέστατα αἱ συνεχεῖς καὶ προκε- χωρημένα ἐκεῖναι ἀγρυπνίαι τὴν ἐκούραζον. Ἀλλὰ μεθ' ὁποίας χαρὰς καὶ μεθ' ὁποίας ὑπερηφανίας ὑπεβάσταζε τὸν κόπον ἐκεῖνον! Μήπως θὰ ἦτο εὐτυχέστερα εἰάν ἔμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀκούουσα νὰ βήχῃ καὶ νὰ γογγύζῃ ὁ σύζυγός της, καὶ ἀμφότεραι αἱ θυγατέρες της νὰ ἐτή- κοντο ἐν τῇ μελαγχολίᾳ;

Ἡ Αὐγούστα ἦτο πάντοτε ὑποτεταγμένη, διότι ἄλ- λως τὰ πράγματα δὲν ἐγίνοντο. Ἀλλὰ συχνότατα δὲν ἐδύνατο νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της ἅτινα ἀνεπήδων ἐκ τῆς κατατεθλιμμένης καρδίας της.

Ὁ θάνατος ἐπῆλθε αἰφνιδίως σχεδὸν εἰς τὸν πατέρα της. Ἡ Αὐγούστα ἦτο μόνη πλησίον τοῦ. Ἡ Ἰουλιέττα καὶ ἡ μήτηρ της ἦσαν εἰς τινὰ χορὸν καὶ ὅτε ἔτρεξαν ὡς παράφρονες ἦτο σχεδὸν πολὺ ἄργά.

Καὶ εἰς αὐτὴν ἐτι τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν ἐφά- νη ἡ διαφορὰ ἣν ὁ πατήρ εἶχε μεταξὺ τῶν δύο θυγα- τέρων του. Ὅταν εἶδε τὴν Ἰουλιέτταν νὰ στρέφῃ πρὸς αὐτὸν τὸ νεαρὸν καὶ προσφιλὲς πρόσωπόν της, ἔοτεμμέ- νον εἰσέτι ἐκ τῆς ἐνδυμασίας τοῦ χοροῦ, ὅταν εἶδε τοὺς δακρυβρέκτους ὠραίους ὀφθαλμούς της, ἐκφράζοντας ἄρ- ρητον ἀγωνίαν, ἠσθάνθη ἀκόμη ἅπαξ τὴν φλογερὰν φι- λοστοργίαν διὰ τὸ τέκνον τοῦ ἐκεῖνο νὰ ἐξεγείρηται καὶ

νὰ κυριεύῃ τὴν ψυχὴν του εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ πνιγῇ ἐντὸς τοῦ ὁ τρόμος τοῦ θανάτου. «Ἔσο εὐλογη- μένη, ἔσο εὐτυχὴς», ἐψιθύρισε θέτων τὴν παγωμένην χεῖ- ρα του ἐπὶ τῆς χρυσῆς κόμης τῆς γονυπετοῦς νεανίδος. Εἶτα στρεφόμενος πρὸς τὴν Αὐγούσταν. «Μὴ ἐγκατα- λείψῃς τὴν μητέρα σου, ἀλλὰ μερίμνα περὶ αὐτῆς. Μὴ λησμονεῖς ὅτι εἶσαι ἡ μεγαλειτέρα!»

Καὶ αὗται ἦσαν αἱ τελευταῖαι τοῦ λέξεως.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές.)

ΕΛΑΦΟΙ ΚΑΙ ΜΗΤΗΡ

(Μῦθος)

Ἐλαφος μήτηρ ἔλεγε ποτὲ πρὸς θυγατέρας :
« Τί φεύγετε, ὦ κόραι μου, ὡς λαγωοὶ δειλοί,
μόλις τὸν κύνα ἴδητε μακρόθεν ν' ἀπειλῆ;
Τί; Μήπως εἶσθε ἄοπλοι; Δὲν ἔχετε τὸ κέρας
τὸ εὐκλαδὸν ὑμεῖς;
Δὲν εὐμοιρεῖτε σώματος καὶ ῥώμης καὶ ὀρμῆς;
Τί ἔχετε λοιπὸν
καί, μόλις κύνα ἴδητε, συγχύζεσθε, πτοεῖσθε
καὶ δίκην ἀστραπῶν
εἰς τοὺς λειμῶνας τρέχετε; ... Φιλότιμοι δὲν εἶσθε;»
Ἄλλ' αἴφνης, μόλις ἔπαυσε, μακρόθεν ὑλακαὶ
ἠκούσθησαν κυνὸς
καίμηδὲ βλέμμα ῥίψασα ἡ μήτηρ φεύγει καί-
καὶ ὑπερβάλλει τρέχουσα τὰς κόρας ἰκανῶς!

Ὡς πάντες ἐννοεῖτε,
ἐκάστη συμβουλὴ
πολὺ εὐκόλως λέγεται, ἀλλὰ πολὺ, πολὺ
δυσκόλως ἐκτελεῖται!

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Δ. ΒΑΛΒΗΣ.

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΑΜΠΟΥ

Ὁ γνωστὸς εἰς τοὺς Ἑλληνας Γάλλος συγγραφεὺς Ἐδμόν-δος Ἄμποῦ δὲν ζῆ πλέον ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ πενήτηκοντα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν. Ὁ Ἄμποῦ προωρίζετο εἰς στάδιον κυρίως φιλο- λογικὸν καὶ ἀρχαιολογικόν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀπε- τράπη ὅλως ἀπὸ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ ἐπιδοθεὶς εἰς τὰ γαλλικὰ γράμματα κατέστη εἰς τῶν ὀνομαστοτέρων πεζο- γράφων τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. Ἐδημοσίευσεν τῷ 1854 ἐπα- νελθὼν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Παρισίους, καθ' ἣν εἶχεν ὑποχρέωσιν ὡς μαθητῆς τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς, Ὑ π ὁ μ ν η μ α π ε ρ ῖ τ ῆ ς ν ἡ σ ο υ Ἀ ἰ γ ἰ ν η ς, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἔργον του τὸ ἀναφερόμενον κυρίως εἰς τὸ νέον στάδιον, ὅπερ εἶχεν ἐκλέξει, εἶναι ἡ πολὺκροτος Σ ὕ γ χ ρ ο ν ο ς Ἑ λ λ ἄ ς (1855), ἥτις καὶ ἔνεκα τῶν τότε πολιτικῶν περιστάσεων καὶ ἔνεκα ἄλ- λων λόγων κατέστη πάγκοινον ἀνάγνωσμα καὶ ἀνέδειξεν οὐκ ὀλίγον τὸν Ἄμποῦ. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καθ' ὃ καὶ «τὴν Σὺγχρονον Ἑλλάδα», ἔγραψεν ἐν τῇ *Revue des deux Mon- des* διήγημα (Tolla), τὸ ὁποῖον πλήρες ὄν αὐτοβιογραφι- κῶν λεπτομερειῶν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς σκάνδαλα θεωρηθῆν ὡς

πρόϊον λογοκλοπίας, ὅχι δὲ ὀλιγώτερον θύρωβον ἤγειρε καὶ μία του κωμωδία διδασκείσα τὸ πρῶτον τῆ 2 Φεβρουαρίου 1856 ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου καὶ ἐπιγραφομένη ἢ μᾶλλον μετονομασθεῖσα **Guillery** κατ' ἀρχάς ἐπεγράφη « **I' Effronté** ». Μετὰ δύο παραστάσεις ἔπεσεν οἰκτρῶς ἡ κωμωδία του αὐτῆ καὶ οὐδέποτε πλέον ἐδιδάχθη. Ἀλλὰ τὰς δύο ταύτας ἀποτυχίας τοῦ συγγραφέως τῆς Συγχρόνου Ἑλλάδος ἐκάλυψαν μετ' οὐ πολὺ ἄλλα αὐτοῦ ἔργα ὅχι ὀλίγον διακριθέντα καὶ ἐπαινεθέντα, τὰ ὁποῖα ὁσημέραι ἀνεδείκνουν μεγαλητέραν καὶ δημοτικωτέραν τὴν ἐν τοῖς γράμμασι δόξαν τοῦ Ἀμπού. Δὲν κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, μνημονεύομεν μόνον τοῦ πολυθρυλήτου Βασιλέως τῶν Βουονῶν (1856), ἐν ᾧ ἡ ἡμετέρα πατρίς ἐπετιμᾶτο ὅχι μόνον ἐν δικαίαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀδίκαις, τῶν « **Mariages de Paris** » (1856) καὶ τῆς « **Germaine** » (1857). Ἐκτοτε καὶ μέχρι σήμερον τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀμπού ἐκδοθέντα μυθιστορήματα, διηγήματα καὶ δραματικά ἔργα εἶναι πλεῖστα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν ἀξίαν.

Ὁ Ἀμπού διεκρίθη καὶ ὡς δημοσιογράφος. Ἐγγραφεν ἄλλοτε κριτικά ἄρθρα εἰς τὸ **Figaro**, εἰργάσθη ἔπειτα εἰς τὸ **Constitutionnel**, ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς τὸ **Gaulois** καὶ ἔπειτα εἰς τὸ **Soir** καὶ ἀνεύχθη εἰς πλεῖστα πολιτικά ζητήματα. Κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον ἠκολούθησε τὸν γαλλικὸν στρατὸν ὡς δημοσιογράφος, τῷ δὲ 1872 πορευθεὶς εἰς τὴν Ἀλσατίαν δι' ἰδιωτικὴν του ὑπόθεσιν συνελήφθη ἕνεκα τῶν σφοδρῶν ἁρθρῶν, ἅτινα ἐν Γαλλίᾳ ἔγραφε κατὰ τῆς Γερμανίας, ἀλλ' ἀπελύθη μετ' οὐ πολὺ.

Εἰς συμπλήρωσιν τῶν ὀλίγων τούτων βιογραφικῶν σημειώσεων προσθέτομεν ὅτι ἐνυμφεῖται ὁ Ἀμπού τῷ 1846, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 συνετάχθη πρὸς τοὺς μετρίους δημοκρατικούς καὶ ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ζητήσας νὰ καταλάβῃ κενὴν τινα τότε ἔδραν ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ δὲν ἔτυχε τότε τῶν ἀπαιτουμένων ψήρων, μάλιστα δὲ τῷ 1884 τὸν ἐτίμησεν ἡ Ἀκαδημία ἐκλέξασα αὐτὸν μετὰ τῶν τεσσαράκοντα.

Ἡ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Οὕτω λοιπὸν ὁ μέγας βασιλεὺς Φρειδερίκος! ὑποκριτῆς πρὸς πάντας· πρὸς ὑπηκόους, πρὸς στρατιώτας, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἑαυτὸν. Πρὸ πάσης στρατιωτικῆς ἐπιθεωρήσεως, ἐμάνθανε δέκα ἢ εἴκοσιν ὀνόματα, θαυμασίως εἰς αὐτὸν χρησιμεύοντα. Ὑποκριτῆς πρὸς τοὺς λογίους· ἔβαλλεν ἄνδρας πεπαιδευμένους νὰ ἐπιδιορθώσωσι τὸν ἄχαριν πεζὸν του λόγον καὶ τοὺς κακοφώνους στίχους του. Ὑποκριτῆς πρὸς τὰς ἐταίρας αὐτοῦ· ὑποκριτῆς πρὸς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Ἐνώπιον τοῦ κόσμου πίνει ζύθον, κατὰ μόναν δὲ τὸν κάλλιστον τῶν οἴνων. Παίζων, πρέπει νὰ κερδαίνῃ πάντοτε αὐτός. Εἰς ὅλα τὰ πάθη του ὑπέικει, ἀλλὰ κρυφίως. «Θέλεις, ἀνεψιέ, νὰ σ' ἐκλάβωσιν ἡρῶα; ἐπιχειρεῖ τὸ ἐγκλημα τολμηρῶς. Καὶ θέλεις νὰ σ' ἐκλάβωσι συνेतὸν; παραποίει σεαυτὸν ἐπιτηδείως.»

Ἐπίσης σαφῶς ἐξηγεῖ πῶς διὰ χρημάτων τοῦ πατρὸς του ἐδιπλασίασε τὸν στρατὸν αὐτοῦ, καὶ πῶς διπλασιασθέντος τοῦ στρατοῦ ἠθέλησε, φυσικῶ τῷ λόγῳ, νὰ ἐκτείνῃ τὸ βασίλειόν του. Θέλων παντὶ σθένει ν' αὐξήσῃ

τὴν Πρωσίαν, προσάπεκτησε τὴν Σιλεσίαν κατὰ πρῶτον. Καταγελῶν τὴν εὐρωπαϊκὴν λεγομένην ἰσορροπίαν χλευαστικώτατα, ἔλεγε πρὸς τὸν ἀνεψιόν. «Ὅσον τὴν καταφρονῆς, τὴν περιβόητον αὐτὴν ἰσορροπίαν, τόσον προσεγγίζεις εἰς τὸ μεγαλεῖον.» Ἀλλ' ὅμως εἶναι χρεῖα πολλῆς φρονήσεως· εἶναι χρεῖα χεῖρὸς ἐλαφροῦς, μεγάλης ἐπιτηδειότητος. «Φρόντιζε νὰ τρέφῃς δύο ἢ τρεῖς εὐγλώττους ἄνδρας εἰς τὴν αὐλήν σου, καὶ τούτους βάλλε νὰ δικαιολογῶσι τὰς πράξεις σου.» Περὶ δὲ τῶν πρέσβων τίνα ἐδίδεν ὀρισμὸν; «Καλῶς μόνον ἂν τρέφωνται οἱ πρέσβεις σου, τὰ πάντα δι' αὐτῶν δύνασαι νὰ τολμήσῃς. Ἐπέτυχα τοιούτους δι' ὧν εὐδωθή πᾶσα ἐπιθυμία μου, καὶ οἱ ὅποιοι, πρὸς ἀνακάλυψιν ἀπορρήτου τινός, θὰ ἐψηλάφω καὶ βασιλέως κόλπον.»

Ἐγκολποῦ πρὸ πάντων τοὺς ἔχοντας τὸ προτέρημα τοῦ ἐξηγεῖσθαι διὰ φράσεων ἀσαφῶν, σκολιῶν, ἀναστρόφων. Δὲν θὰ πράττης κακῶς ἔχων πολιτικούς ἰατροὺς καὶ κλειδοποιούς· μέγας οὗτοι δύνανται νὰ σὲ ὠφελῶσι. Σοὶ λέγω, διότι ἐκ πείρας γινώσκω τὰ ἐξ αὐτῶν ὠφελήματα.»

Ἀλλ' εἶναι ἄλλη, χάριτι θεῆα, τῶν νεωτέρων ἡ τιμὴ. Συνέβη εἰς τὸν δοῦκα de Broglie, τὸν χρηματίσαντα ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας, νὰ παρουσιασθῇ ποτὲ προδότης Ἀραψ, καὶ νὰ τῷ προτείνῃ ἀντὶ χιλίων ταλλήρων τὴν κεφαλὴν ἀνάρτου τινός τῆς ἐπαρχίας Ὀράν· φρίξας ὅμως ὁ ὑπουργός, — «Ποῖον κακοῦργημα ἐπραξα, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, ἐναρρύναν τὸν ἄνθρωπον τοῦτον τοιαύτην νὰ μοὶ προβάλλῃ πρότασιν!»

Ὀλίγα προσέτι, καὶ περαίνομεν τὸν λόγον περὶ τῆς Τέχνης τοῦ βασιλεύειν. «Θέλων νὰ σὲ σέβωνται οἱ γείτονες, διακωδῶνιζε ὅσον οἶόν τε τὰς πράξεις σου, προσέχων μὴ τις γράφῃ ἐν τῷ βασιλείῳ σου ἄλλως πως, ἢ ἐπαινῶν ὅτι ἂν πράττης.»

«Φέρου εἰς τρόπον ὥστε οἱ ὑπήκοοί σου νὰ πείθωνται, ὅτι θὰ ἐπροτίμας ν' ἀπολέσῃς δύο βασιλεία μᾶλλον ἢ νὰ μὴ τιμηθῇς ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. Ἐπειδὴ τὰ αἰσθήματα ταῦτα ὑποθέτουσι ψυχὴν ὅχι ἐκ τῶν κοινῶν, ἐκπλήττουσι καὶ ἐκθαμβοῦσι τοὺς πλείστους, καὶ ὁ μόνάρχης παρίσταται οὕτως ὡς ὁ μέγιστος τῆς γῆς.»

Ἐν τῇ Τέχνῃ τοῦ βασιλεύειν οὐδεὶς περὶ ἀνταμείψεως ἢ εὐεργεσίας λόγος· ἐκ τοῦ Φρειδερίκου Β' ἴσως ἐπλάσαν οἱ Γάλλοι τὴν παροιμίαν. — κοπιάζω διὰ τὸν βασιλέα τῆς Πρωσίας, — ἦτοι, μηδεμίαν περιμένων ἀνταμοιβήν. Ὁ Φρειδερίκος Β' οὐδέποτε ἔδωκε τι εἰς τινα· οὐτ' ἐπαινον, οὔτε μεδίαμα, οὔτε καπνόν.

«Ὅταν ἔρχεται εἰς τὴν αὐλήν σου ξένος, ὑποδέχου αὐτὸν φιλοφρονέστατα· προσπάθει δὲ μάλιστα νὰ τὸν κρατῆς πάντοτε πλησίον σου, διότι οὗτος εἶναι ἄριστος τρόπος τοῦ κρύπτειν εἰς αὐτὸν τῆς κυβερνήσεώς σου τὰ ἐλαττώματα· καὶ ἂν μὲν ἦναι στρατιωτικός, φέρε τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς τὰ τάγματα ἐνώπιόν του εἰς γυμνασίαν, σὺ αὐτὸς παρακελεύων τοὺς ἐξελιγμούς· ἂν δὲ λόγιος, συγγραφεὺς βιβλίου, εὐφήμησον τὴν παιδείαν, τὰ φῶτά του, καὶ ἔχε ἐπὶ τῆς τραπέζης σου τὸ βιβλίον του, ὥστε νὰ τὸ ἴδῃ· ἂν δὲ ἔμπορος, ἀκροάζου αὐτὸν καλοκάγαθως, καὶ θωπεύων αὐτὸν, προσπάθει νὰ κατασταθῇ παρὰ σοί.»

Ταῦτα ὁ Φρειδερίκος Β' ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς αὐτά.